

Державна архівна служба України

Миколаївська обласна державна
адміністрація

Державний архів
Миколаївської області

ПРОТОКОЛ ЗАСІДАННЯ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ РАДИ

04.04.2017 № 4

м.Миколаїв

Голова – Левченко Л.Л.

Секретар – Мельник М.О.

Присутні члени науково-методичної ради: Колесник Н.А., Климова Л.С., Пікуль Г.Б., Серединський О.В., Тригуб О.П., Котляр Ю.В., Сидоренко А.І.

Порядок денний:

1. Розгляд та схвалення тексту радіопередачі «Петро і Віктор Скаржинські – славетні військові та землевласники».
Доповідає: Мельник М.О.
2. Розгляд та схвалення тексту радіопередачі «Національна політика в Україні у 20-30-х рр. ХХ ст.».
Доповідає: Мельник М.О.
3. Розгляд та затвердження переліку документів для документальної стендової виставки «До 150-річчя заснування Південнослов'янського пансіону».
Доповідає: Мельник М.О.
4. Розгляд та схвалення тексту публікації «Николаев в период Украинской Центральной Рады: взгляд через призму событий и судеб».
Доповідає: Мельник М.О.
5. Розгляд та схвалення текстів доповідей для участі у VI міжнародній науково-практичній конференції «Історичні мідраші Північного Причорномор'я».
Доповідає: Мельник М.О.

1. СЛУХАЛИ:

Мельник М.О. – начальника відділу інформації та використання документів.

Доповідач зазначила, що відповідно до плану роботи відділу інформації та використання на 2017 рік підготовлено текст радіопередачі «Петро і Віктор Скаржинські – славетні військові та землевласники», котру планується оприлюднити на радіоканалі «Миколаїв FM» (програма «Етносвіт»).

Текст радіопередачі додається.

ВИСТУПИЛИ:

Левченко Л.Л. – директор держархіву, д.і.н.

Виступаюча зазначила, що текст радіопередачі містить відомості про Петра Скаржинського – відомого військового, очільника Нововербованого козацького, згодом – Півторатисячного і Бузького полків, котрі брали участь у військових діях проти турок під Очаковом, Бендерами, Акерманом, Ізмаїлом. Під час штурму Очакова 6 грудня 1788 року П.Скаржинський одним із перших піднявся на вали фортеці, виявивши мужність, однак був поранений. За хоробрість його нагородили орденом Святого Георгія II ступеня. Влітку 1789 року полк Петра Скаржинського увійшов до Південної армії, яку ще називали «армією Потьомкіна». Після кількох боїв на території сучасної Молдавії та в пониззі Дністра, козацький полк мав змогу відзначитися при штурмі Акерману, а у вересні 1789 року взяти участь в облозі та здобутті Хаджибею. Але особливо відзначилися козаки під час штурму потужно укріпленої фортеці Ізмаїл, коли серед перших увірвалися в передмістя. За цей бій Петра Скаржинського було удостоєно золотого хреста «За відмінну хоробрість».

Крім військової кар'єри він здобув ще й славу землевласника. Ще у 1770-х роках Катерина II подарувала Скаржинському 6 тисяч десятин землі (655,8 га), де він заснував село Скаржинське (Скаржинку, нині с. Трикрати Вознесенського району). З березня 1776 року він безперервно звертався до межої експедиції розмежування земель з проханнями про відведення йому землі: для заселення на 75 дворів біля р. Арбузинка, насадження лісу, під будівництво водяного млина. Він придбав у генерала Текелія с. Мигію Ольвіупольського повіту (нині Первомайський район) разом з 6308 десятинами землі та 480 кріпаками. Саме там він, вимірявши швидкість течії на порогах р. Південний Буг, збудував один із перших в Україні водяний млин. 1786 року він заснував поселення Мала Скаржинка (Миколаївка) і ряд економій, які стали основою для створення сучасних селищ на території Південної України.

Справи та починання батька зумів продовжити син, Віктор Петрович Скаржинський, який став однією із найвидатніших постатей Новоросійського краю першої половини XIX століття. Під час франко-російської війни 1812 року він зформував за власний кошт ескадрон, до складу котрого увійшли біля 100 його кріпаків. Ескадрон брав участь у військових операціях на білоруських, балтійських і польських землях. За участь у бойових діях командир ескадрону В.П.Скаржинський був нагороджений орденами Св. Анни 4-ої і 2-ої ступенів і орденом Св. Володимира 4-го ступеню з мечами й бантом (воєнний). За час військових дій 12 козаків ескадрону загинули у боях або померли від ран, Скаржинський узяв на себе зобов'язання виплачувати пенсії вдовам і дітям-сиротам, котрі виховувались у його домі та навчались за його кошт.

Після війни Віктор Петрович став єдиним спадкоємцем і власником величезних маєтків від Мигії (нині Первомайського району) до Маложенівки (нині Єланецького району). Він відмовився від державної служби і присвятив життя господарській та громадській діяльності. Саме він першим на півдні Новоросійського краю посадив ліс, «навчив» українські степи давати добрий урожай. Він зміг насадити лісові масиви площею 437 га, неодноразово наголошуючи, що саме від них залежить насиченість повітря водними парами, що сприяє збільшенню кількості опадів. Багато уваги Віктор Скаржинський приділяв винайденим ним лісосмугам, що сприяли покращенню урожайності сільськогосподарських культур. Для накопичення води у балках було облаштовано греблі і споруджено 40 ставків. Дендрологічний сад у його маєтку нараховував близько 300 видів дерев, плодовий сад – близько 200 видів. З власного розсадника він постачав садженці до Одеського ботанічного саду, акацієвих алей у П'ятигорську, парків Алупки і Місхора. Насаджене ним урочище «Лабіринт» є складовою державного заповідного урочища «Трикратський ліс» (247 га) на Вознесенщині, де найбільше надбання – кількасотень дубів, котрим більше 150 років.

Запропонувала схвалити текст радіопередачі «Петро і Віктор Скаржинські – славетні військові та землевласники» та рекомендувати до оприлюднення на радіоканалі «Миколаїв FM».

ВИРІШИЛИ:

1.1. Схвалити текст радіопередачі «Петро і Віктор Скаржинські – славетні військові та землевласники» та рекомендувати до оприлюднення на радіоканалі «Миколаїв FM».

2. СЛУХАЛИ:

Мельник М.О. – начальника відділу інформації та використання документів.

Доповідач зазначила, що відповідно до плану роботи відділу інформації та використання на 2017 рік підготовлено текст радіопередачі «Національна політика в Україні у 20-30-х рр. ХХ ст.», котру планується оприлюднити на радіоканалі «Миколаїв FM».

Текст радіопередачі додається.

ВИСТУПИЛИ:

Климова Л.С. – молодший науковий співробітник відділу організаційної, кадрової та режимно-секретної роботи.

Виступаюча зазначила, що текст радіопередачі містить відомості про політику «коренізації» та «українізації» в Україні у 20-х роках ХХ ст., створення національних адміністративно-територіальних одиниць (у т. ч. німецького Ландауського (згодом Карл-Лібнехтовського) району на Миколаївщині), діяльність національних навчальних та культурно-освітніх установ у населених пунктах Миколаївської округи, передачу 1924 року у безоплатне користування товариствам парафіян культових споруд: церков, синагог, кірх, костелів, молитовних будинків, створення та діяльність переселенських єврейських товариств.

Також у тексті радіопередачі викладено інформацію про згорання наприкінці 20-х — на початку 30-х років ХХ ст. політики «українізації», закриття й реорганізацію національних культурно-освітніх закладів, редакцій газет та журналів, припинення функціонування системи національного районування в Україні (ліквідацію національних адміністративно-територіальних одиниць), закриття релігійних товариств, храмів та молитовних будинків, передачу їх будівель під клуби та склади, а згодом і застосування репресій щодо іноетнічного населення.

Запропонувала схвалити текст радіопередачі «Національна політика в Україні у 20-30-х рр. ХХ ст.» та рекомендувати до оприлюднення на радіоканалі «Миколаїв FM».

ВИРІШИЛИ:

2.1. Схвалити текст радіопередачі «Національна політика в Україні у 20-30-х рр. ХХ ст.» та рекомендувати до оприлюднення на радіоканалі «Миколаїв FM».

3. СЛУХАЛИ:

Мельник М.О. – начальника відділу інформації та використання документів.

Доповідач зазначила, що 21-22 квітня 2017 року у м. Миколаїв відбуватимуться заходи, присвячені 150-й річниці від часу заснування Південнослов'янського пансіону. Програмою заходів передбачено, зокрема, відкриття документальної стендової виставки «До 150-річчя заснування Південнослов'янського пансіону» у приміщенні Миколаївського обласного краєзнавчого музею «Старофлотські казарми». Для виставки підготовлено перелік документів, оригінали котрих будуть передані для експонування до музею.

Перелік документів для виставки додається.

ВИСТУПИЛИ:

Котляр Ю.В. – завідувач кафедри історії України Чорноморського університету ім. Петра Могили, д.і.н.

Виступаючий зазначив, що 9 червня 1862 року уряд Російської імперії прийняв рішення про зосередження у Миколаєві південнослов'янської молоді – сербів, болгар, чорногорців – яка здобувала середню освіту коштом державної скарбниці. Вихованці навчалися у казенному пансіоні при Миколаївській гімназії, який 1867 року був реорганізований у приватний закритий заклад – Південнослов'янський пансіон. До пансіону мали право вступати православні мешканці балканських областей Туреччини, які за власний кошт отримували середню освіту. З 1863 по 1892 роки пансіоном керував дійсний статський радник Тодор Мінков – чиновник особливих доручень при Міністерстві народної освіти.

У навчальному закладі навчалися майбутні керівники національно-визвольного руху Болгарії: Панайот Волов, Атанас Узунов, Петро Єнчев, Михайло Греков, один із засновників

Болгарської соціал-демократичної партії Гео- ргі Кірков, письменники-демократи Алеко Константинов і Георгі Стаматов та багато інших відомих діячів науки і культури Болгарії.

До переліку документів за 1869-1881 роки, пропонуємих для експонування на виставці, включено листування про прийом на навчання, списки учнів – болгар, клопотання про видачу іноземних паспортів підданам Туреччини – болгар, листування директора Південнослов'янського пансіону Т.Мінкова з головним командиром Чорноморського флоту і військовим губернатором М.А.Аркасом та директором Азійського департаменту МЗС П.М.Стремоуховим щодо стану справ у Південнослов'янському пансіоні та діяльності його очільника.

Запропонував затвердити перелік документів для документальної стендової виставки «До 150-річчя заснування Південнослов'янського пансіону».

ВИРІШИЛИ:

3.1. Затвердити перелік документів для документальної стендової виставки «До 150-річчя заснування Південнослов'янського пансіону».

4. СЛУХАЛИ:

Мельник М.О. – начальника відділу інформації та використання документів.

Доповідач зазначила, що відповідно до плану роботи відділу інформації та використання на 2017 рік підготовлено текст публікації «Николаев в период Украинской Центральной Рады: взгляд через призму событий и судеб», котру планується опублікувати у газеті «Южная правда». Зважаючи на мову видання публікація укладена російською мовою.

Текст публікації додається.

ВИСТУПИЛИ:

Колесник Н.А. – заступник директора держархіву з основної діяльності.

Виступаюча зазначила, що 2017 року Україна відзначає 100-річчя з часу створення Центральної Ради – організації, заснованої для об'єднання і координації Українського національно-визвольного руху; котра трансформувалася у парламент, у результаті діяльності котрого на мапі світу на початку ХХ ст. з'явилася Українська Народна Республіка. Для історії період Центральної Ради (березень 1917 р. – квітень 1918 р.) – лише мить, але вона багата на безліч подій і діючих осіб. Цей неоднозначний період в історії України досі у достатній мірі не досліджений і не осмислений.

У тексті публікації висвітлені події у м. Миколаїв у вказаний період та особистості, котрі брали участь у них. У Миколаєві містяни вітали Центральну Раду і проголошення Незалежності України. Ондак Центральна Рада припустилася у своїй політиці багатьох помилок і прорахунків, як то: невдалий земельний закон, демобілізація армії і флоту в умовах війни, ігнорування економічних і фінансових проблем, відсутність регіональної політики, заклик німецько-австрійських військ на рідну землю. Це дозволило більшовикам, висунувши аргументи проти Центральної Ради й спровокувавши на миколаївських суднобудівних заводах повстання, повернути населення на свій бік і захопити владу у місті.

Запропонувала схвалити текст публікації «Николаев в период Украинской Центральной Рады: взгляд через призму событий и судеб» та рекомендувати для публікації у газеті «Южная правда».

ВИРІШИЛИ:

4.1. Схвалити текст публікації «Николаев в период Украинской Центральной Рады: взгляд через призму событий и судеб» та рекомендувати для публікації у газеті «Южная правда».

5. СЛУХАЛИ:

Мельник М.О. – начальника відділу інформації та використання документів.

Доповідач зазначила, що для участі у VI міжнародній науково-практичній конференції «Історичні мідраші Північного Причорномор'я» підготовлено доповіді «Гіпотези про долю єврейських архівів у період від Авраама до Іехошуа Бін Нуна (II тис. до н.е.)», «З історії Нагартавської сільради Березнегуватьського району Херсонського округу у 1920-ті роки», «Документальні свідчення про знищення єврейського населення на Миколаївщині під час Голокосту».

Тексти доповідей додаються.

ВИСТУПИЛИ:

Пікуль Г.Б. – головний зберігач фондів відділу обліку, зберігання та довідкового апарату.

Виступаюча зазначила, що доповідь «З історії Нагартавської сільради Березнегуватьського району Херсонського округу у 1920-ті роки» містить інформацію про Нагартавську сільську Раду у 20-х рр. XX ст.: перелік населених пункти, що входили до складу сільради, відомості про кількість населення за національною ознакою, соціальним та майновим станом, створення та діяльність перших сільськогосподарських артілей та товариств зі спільної обробки землі (ТСОЗ), роботу культурно-освітніх установ та організацій, установ охорони здоров'я, а також релігійну громаду.

Запропонувала схвалити текст доповіді «З історії Нагартавської сільради Березнегуватьського району Херсонського округу у 1920-ті роки» та рекомендувати для участі у VI міжнародній науково-практичній конференції «Історичні мідраші Північного Причорномор'я».

Серединський О.В. – заступник начальника відділу інформації та використання документів.

Виступаючий зазначив, що у тексті доповіді «Документальні свідчення про знищення єврейського населення на Миколаївщині під час Голокосту» викладено відомості про архівні фонди, котрі містять інформацію про знищення єврейського населення під час Голокосту на території Миколаївщини: місця, дати, обставини розстрілів, кількість вбитих, місця поховання (за наявності).

Запропонував схвалити текст доповіді «Документальні свідчення про знищення єврейського населення на Миколаївщині під час Голокосту» та рекомендувати для участі у VI міжнародній науково-практичній конференції «Історичні мідраші Північного Причорномор'я».

Тригуб О.П. – завідувач кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики Чорноморського державного університету ім. Петра Могили, д.і.н.

Виступаючий зазначив, що у тексті доповіді «Гіпотези про долю єврейських архівів у період від Авраама до Іехошуа Бін Нуна (II тис. до н.е.)» викладено гіпотези про існування єврейських архівів як інституцій у період від початку II тис. д. н. е. до створення єврейської держави (близько 1030 р. до н.е.).

Запропонував схвалити текст доповіді «Гіпотези про долю єврейських архівів у період від Авраама до Іехошуа Бін Нуна (II тис. до н.е.)» та рекомендувати для участі у VI міжнародній науково-практичній конференції «Історичні мідраші Північного Причорномор'я».

ВИРІШИЛИ:

5.1. Схвалити тексти доповідей «Гіпотези про долю єврейських архівів у період від Авраама до Іехошуа Бін Нуна (II тис. до н.е.)», «З історії Нагартавської сільради Березнегуватьського району Херсонського округу у 1920-ті роки», «Документальні свідчення про знищення єврейського населення на Миколаївщині під час Голокосту» та рекомендувати для участі у VI міжнародній науково-практичній конференції «Історичні мідраші Північного Причорномор'я».

Голова

Л.Л.Левченко

Секретар

М.О.Мельник